

Dream of the deprived, fantasy of the fortunate

DOOR LIES VAN RIJSSEN

Als pionier maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) wees hij institutionele beleggers de weg. Zelf focuste hij vervolgens op impact investing en social entrepreneurship. Luisteren naar de stem van betrokkenen hoort volgens hem de 18e doelstelling van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties te zijn. Financial Investigator sprak met Harry Hummels, hoogleraar Social Entrepreneurship aan de Universiteit Utrecht.

'Le Souk d'Orient is mijn laatste initiatief. Als mede-oprichter van een Levantijns restaurant probeer ik vluchtelingen aan een volwaardige baan te helpen en restaurantgasten aan een mooie lunch of kookworkshop. Het zit een beetje in mijn bloed. Geboren en getogen in de horeca ben ik van het ontwikkelen en de visie en probeer ik mensen enthousiast te krijgen. Als kader en structuur eenmaal staan en het meer op implementatie en management gaat aankomen, dan dient zich voor mij meestal een volgend initiatief aan. Aanvankelijk doceerde ik vooral over ethiek. Vervolgens stapte ik over naar het bedrijfsleven. Het werkgebied van mij en mijn goede vriend en collega Theo Brouwers werd een combinatie van betrokkenheid en actieve sturing aan de ontwikkeling van verantwoord beleggen. Eerst bij ING Bank, later bij SNS REAAL; vanuit mijn hoogleraarpositie steeds gelinkt aan reflectie op de verantwoordelijkheden van ondernemers en investeerders. Ik opereer nog steeds vanuit beide dimensies. Investeerders hebben passende investeringen nodig die beantwoorden aan de fiduciaire eisen en de verwachtingen van de samenleving. In toenemende mate initieert het bedrijfsleven de verandering die we als samenleving wenselijk achten – en beleggers kunnen daarin investeren. Die boeiende ontwikkeling zien we overigens al lang, meer dan tien jaar. Met golven. In de jaren vijftig en zestig was er al belangstelling voor

Investeerders hebben passende investeringen nodig die beantwoorden aan de fiduciaire eisen en de verwachtingen van de samenleving.

verantwoord ondernemen. In de jaren tachtig was dat helemaal weggeëbd. Het shareholder-kapitalisme kwam nadrukkelijk op. Inmiddels zijn we erachter dat dit ook zo zijn schaduwkanten heeft. We zien een zekere bijstelling vanuit de samenleving en maatschappelijke organisaties, maar ook vanuit financiers, materieel worden. Juist de sturing met die gouden koorden door verzekeraars en pensioenfondsen en andere grote assetmanagers boeit me. Zij worden zich er in toenemende mate van bewust dat de manier waarop wij onze economie georganiseerd hebben tegen haar grenzen aanloopt.

De drijfveren van ondernemingen en beleggers zijn divers en verschillen van organisatie tot organisatie. Identiteit is van belang en die is verbonden aan mensen die een organisatie vormen. Persoonlijke motieven en leiderschap spelen een belangrijke rol. Pensioenfondsen staan maatschappelijk behoorlijk in de wind. Niet alleen vakbonden maar ook maatschappelijke organisaties en deelnemers hebben tegenwoordig zelf opvattingen over hoe het pensioengeld beheerd moet worden. Het is geen snelle ontwikkeling. Gezien de hoogte van de investeringen zijn zorgvuldige afwegingen nodig. Het uitgangspunt voor een fonds is en blijft zijn fiduciaire verantwoordelijkheid: de betaalde premies moeten worden beheerd met een goed pensioen als doel. Maar steeds meer dringt het ook tot fondsen door dat het creëren van een wereld waarin het genieten van een pensioen daadwerkelijk mogelijk is, ertoe doet. Een onrechtvaardige verdeling van welvaart in de mondiale samenleving doet daar afbreuk aan, en berokkent ons schade. Aan MVO zit ook een duidelijke component van eigenbelang.

Elementen van eigenbelang zijn per definitie nodig om tot grote maatschappelijke en economische veranderingen te komen. Een moreel appèl is zelden voldoende. Ik houd daar, ondanks het feit dat ik hoogleraar ethiek ben, ook niet van.

Elementen van eigenbelang zijn per definitie nodig om tot grote maatschappelijke en economische veranderingen te komen.

Als je zaken niet kunt operationaliseren, word je een evangelist. Een evangelist kan een aansprekend verhaal houden, maar meestal niet de praktische vertaalslag maken. En het komt er uiteindelijk op aan de wereld te veranderen. Het gaat erom hoe we grote sommen geld zo kunnen beheeren dat we de fiduciaire opdracht nakomen en tegelijkertijd onze samenleving leefbaar houden. Je hebt in dit proces leiders met visie en bevoegdheid, maar het 'ticking boxes' blijft ook nodig. De SDG's van de VN hebben zowel een inspirerende als een praktische component.

Op zichzelf zijn de SDG's niet meer dan ankerpunten om een goede menselijke ontwikkeling op aarde mogelijk te maken. In de Considerans vinden we de onderliggende gedachte dat wij allen in vrede en veiligheid moeten kunnen leven, dat honger en armoede uitgebannen moeten worden en dat we toegang dienen te hebben tot kwalitatief goede primaire gezondheidszorg, educatie, energie en communicatie om zo te kunnen participeren in de samenleving. Het uitgangspunt van de VN is: 'Wij laten niemand achter'. Prachtig! Maar wat nog ontbreekt, is wat ik noem de stem van de stakeholder. Zonder die stem komt operationalisering toch weer neer op uitkomsten meten. Bonen tellen. We moeten verder gaan. De uitdaging is dan bijvoorbeeld niet alleen dat we renewable energy creëren. De grote vraag is of die renewable energy beschikbaar komt voor de achtergestelden die in rurale gebieden wonen en niet zijn aangesloten op stedelijke energienetwerken.

Veel prachtige initiatieven gericht op het implementeren van de SDG's zijn in toenemende mate ook schaalbaar. Schaalbaarheid is, naast de vraag of een initiatief (financieel) verantwoord en innovatief is, een voorwaarde voor institutionele beleggers om participaties te overwegen. De ontwikkeling die APG en PGGM in gang hebben gezet door te spreken over sustainable development investments is mijns inziens vruchtbaar. Het geeft aan dat je voor het realiseren van de VN duurzame doelen grootschaligheid, maatschappelijke relevantie, radicale innovatie en financiële duurzaamheid nodig hebt – en dus een marktconforme return on investment. Zonder deze randvoorwaarden gaan veranderingen niet vliegen en investeringen niet bijdragen aan het oplossen van de mondiale uitdagingen van onze samenleving. Binnen UNOPS tracht ik bij te dragen aan het dichten van de kloof tussen infrastructurele projecten (SDG 9) en de behoeften van institutionele beleggers. Ik zie bij grote multinationals – Philips, Danone en ook DSM – een ontwikkeling naar



Foto: Ed van Rijnswijk

CV

2018–nu	Mede-oprichter Le Souk d'Orient
2016–nu	Hoogleraar Social Entrepreneurship, Universiteit Utrecht
2015–nu	Special Advisor in Impact Investing, UNOPS, Kopenhagen, Denemarken
2006–nu	Hoogleraar Ethiek, Organisatie en Maatschappij, Universiteit Maastricht
2012–2016	European Liaison, The Global Impact Investing Network, Benelux, Frankrijk, Denemarken
2011–2015	Managing Director Impact Investing, ACTIAM
2005–2013	Lid Raad van Toezicht, Pluryon Hoenderloo Groep
2006–2011	Lid Executive Board en commercieel directeur, ACTIAM NV (voorheen SNS Asset Management NV)
2006–2009	Directeur Corporate Responsibility, SNS REAAL
1999–2006	Directeur Sustainable Investments, ING Bank (duo-functie met Theo Brouwers)
2001–2006	Hoogleraar Sustainable Investments, Nyenrode Business Universiteit
2000–2005	Directeur en voorzitter European Institute for Business Ethics, Nyenrode Business Universiteit
1999–2001	Hoogleraar Organisation Ethics, Nyenrode Business Universiteit



Afbeelding: Woordwolkn.nl

grootschalige interventies in landen als Kenia, Rwanda en Bangladesh. Dat gebeurt in overleg met de overheden en met maatschappelijke organisaties. Neem bijvoorbeeld M-Pesa – vertaling: ‘mobiel geld’ – in Kenia. M-Pesa geeft inwoners van Kenia de mogelijkheid om geld mobiel over te maken. Tien jaar geleden heeft Vodafone het in de markt gezet. Het marktgebied is enorm, meer dan 70% van de Kenianen gebruikt M-Pesa.

M-Pesa is een voorbeeld van een ontwikkeling die de agenda van financiële duurzaamheid, schaalbaarheid en innovatie verbindt met de behoeften van mensen en met name de achtergestelden. Dat is ook noodzakelijk. Anders blijft menselijke ontwikkeling de aanspraak van de armen en de fantasie van het fortuin. In verbale statements zijn de gefortuneerden van onze aarde begaan met het lot van de armen. Geweldig natuurlijk. Maar om dat lot te veranderen, is meer nodig.

Mijn oproep aan de institutionele beleggingswereld is om in te zien dat sustainable investing vraagt om praktisch denken en implementatie. Dat betekent dat je de mensen voor wie je in het kader van de SDG's acteert, moet betrekken bij de vormgeving van datgene waar je in investeert. Ken hun behoeften! Een voorbeeld van een goede intentie met een slechte uitwerking is het onderwijsproject van de Bridge International Academies (BIA), dat in onder meer Oeganda werd opgezet. Een zeer

Mijn oproep aan de institutionele beleggingswereld is om in te zien dat sustainable investing vraagt om praktisch denken en implementatie.

Ken de behoeften en de mogelijkheden van mensen. Als je degenen voor wie je iets in de markt zet niet betreft bij de vraag of je het doel goed operationaliseert, dan steven je, hoe goed de intentie ook is, af op een situatie waarin niet alleen maatschappelijke maar ook financiële risico's gelopen worden.

lovenswaardig project waar ik zelf erg enthousiast over was. De Oegandese overheid verbood het toen bleek dat BIA onvoldoende rekening hield met de belangen van (docenten uit) het publieke onderwijs. Het inhoudelijk uitstekende onderwijsprogramma werd instrumenteel gebracht door instructeurs die hun lesjes afdraaiden vanaf hun iPad. Er was geen sprake van verdieping; geen onderwijs, geen reflectie en geen kennisverbreding. Er was louter instructie.

Ken de behoeften en de mogelijkheden van mensen. Als je degenen voor wie je iets in de markt zet niet betreft bij de vraag of je het doel goed operationaliseert, dan steven je, hoe goed de intentie ook is, af op een situatie waarin niet alleen maatschappelijke maar ook financiële risico's gelopen worden. De investeerders in BIA kwamen hierdoor van een koude kermis thuis. Het besef dat de stem van de begunstigden gehoord moet worden om hen beter te laten participeren in hun eigen samenleving, is de basis van mijn pleidooi voor een 18e SDG.

De speld die ik draag is opgebouwd uit 17 vakjes, de huidige SDG's. Voor de 18e heb ik een kleur in gedachten die nog ontbreekt. Die 18e SDG zie ik als factor die alle SDG's omringt en verbindt.' «

MVO-beleggen is niet alleen fatsoenlijk maar ook verstandig.

Verantwoord, innovatief, schaalbaar: randvoorwaarden voor sustainable investing.

Wie bevlogen is maar niet kan operationaliseren, wordt een evangelist.

Breid de 17 SDG's met een 18e uit: de stem van de begunstigde.

Ik verbind graag.